

korábbi általános balladaismeret fokozatos eltűnésének az eredménye. Adatokkal bizonyítja, hogy a régi balladára sem volt jellemző a dalszerű közös éneklés. Számos visszaemlékezés tanúsítja, hogy a balladák — főként a klasszikus balladák — egy-egy jó énekes egyéni repertoárjába tartoztak, mintegy annak énekeként emlegették. Ez a tény azért is figyelemreméltó, mert az epikus énekek általános előadási sajátosságát kell ebben is látnunk. A hosszú, némelykor száz sornál is terjedelmesebb ének előadásához az egyéni képességnek rendkívül fontos szerepe van. Nemcsak a memorizálás miatt, hanem a tekintetben is, hogy a hosszú alkotás ne legyen hosszadalmas, vontatott. Figyeljük meg „A megégetett hűtlen asszonyról szóló balladát! Mennyi változatosság jellemzi a dallamot. A gondos dallamjegyzés — amelyet Kusztné Szabó Piroska végzett — bizonyítja, hogy a jó énekes mennyire vigyáz a monoton ismétlés elkerülésére.

A bevezető tanulmány sokféle áttekinthető táblázattal teszi világossá azokat az igazságokat, amelyek a néprajzi szakirodalomban elnagyoltan szerepelnek. Így például az a sokszor emlegetett tény, ami szerint a nemzedékek zenei ismerete között alapvető különbség van. A korcsoportok szerinti szétválasztás alapján valóban jó áttekintést ad, közöttük milyen mértékű a tradicionális balladakincs ismerete. Adataiból az is kiviláglik, hogy a századforduló folklór divatja ma éppúgy elmúlóban van, mint a több évszázados hagyományú. Ennek alapján önkéntelenül fölvetődik a kérdés, hogyha egyre inkább háttérbe szorul a néphagyomány, mi kerül helyébe? A népszerű műdalok iránti érdeklődés nőtt-e meg, vagy a modern szórakoztató zene felé fordul a figyelem? Vagy ha egyik sem, akkor hogyan alakul a falu kultúrája?

A rövid tanulmány fegyelmезetten csak a balladakultúrával kapcsolatos kérdésekre figyel. Mindezek azonban szorosan összefüggenek a népköltészet egyéb problémáival. Vajon az énekehagyomány egészében milyen helye van a ballada műfajnak; és továbbmenve, a népköltészet egyéb reprezentatív műfajaival összevetve, mi a reális helye a balladának itt, Kibéden. Nagyon értékes lenne, ha e szisztematikus munkát folytatná Ráduly és legalább egyetlen falu folklórjáról alapos ismeretünk lehetne. (*Kriterion*, 1975.)

KRIZA ILDIKÓ

